

Бібліографія:

1. Бородин В., Ушанов А., Спандерашвили Д. «Использование имитационно-прогностических моделей для автоматического построения планов обслуживания городской инфраструктуры». East European Scientific Journal (Warsaw, Poland) #9(13)/2016 part 1, p.82.
2. Интернет-ресурс, код доступа: <http://www.esri.com/products/arcgis-capabilities/real-time-gis>
3. Интернет-ресурс, код доступа: <https://www.arcgis.com/features/index.html>

Аннотация:

Современные технологии 3D сканирования и печати, а также моделинга форм и компьютерного генерирования социальных, природных и других процессов должны быть ведущим инструментарием в сохранении исторической и планировании новой городской среды.

Ключевые слова: BIM моделинг, 3D технологии, компьютерное генерирование процессов, виртуальная реальность (VR), 3D печать.

Annotation

Modern 3D scanning and printing technologies, as well as the modeling of forms and computer generation of social, natural and other processes should be the leading tool in the preservation of historical and planning new urban environment.

Keywords: BIM modeling, 3D technology, computer generation processes, virtual reality (VR), 3D printing.

УДК 351.853

Коротун І. В. ,*к.а., доцент**Чернівецький національний університет**імені Юрія Федьковича***РЕГЛАМЕНТАЦІЯ АРХІТЕКТУРНОЇ ТА МІСТОБУДІВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В БУФЕРНИХ ЗОНАХ ОБ'ЄКТІВ ВСЕСВІТНЬОЇ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО: ЗАДАЧІ І МЕТОДИ**

Анотація: розглядаються задачі і методи регламентації архітектурно – містобудівної діяльності в буферних зонах об'єктів всесвітньої культурної спадщини.

Ключові слова: об'єкти всесвітньої культурної спадщини, буферні зони.

Культурна спадщина України представлена багатьма різноманітними проявами творчої людської діяльності. Її матеріальна частина складається з рухомої і нерухомої спадщини, а нерухома, в першу чергу, пов'язана з

історичними і архітектурними об'єктами і ансамблями, серед яких вирізняються, так звані, «живі» і «мертві»¹. Об'єкти культурної спадщини, що належать до «живих», тобто таких, що використовуються протягом усього терміну свого існування за первісною, або зміненою функцією, різняться за категоріями цінності, які вживаються для їх класифікації і наукового ототожнення.

Категорії цінності, за допомогою визначених критеріїв, що, в основному, базуються на ознаках художньої і естетичної виразності, стильового спрямування та історичної цінності, відображають різноманітні якості нерухомої культурної спадщини. Сукупність властивостей дає змогу класифікувати об'єкти за зростаючою шкалою, як: пам'ятки і ансамблі місцевого значення, національного значення і *всесвітнього значення*.

У відповідності з цими категоріями відбувається управління об'єктами: пам'ятки місцевого значення - органами місцевого самоврядування; національними пам'ятками опікуються центральні органи виконавчої влади, у теперішній час - Мінкультури України.

Що стосується вищої категорії - об'єктів *всесвітньої спадщини*, відповідальність за їх збереження приймає на себе уряд країни (безпосередня відповідальність – Мінкультури і Нацкомісія у справах ЮНЕСКО, МЗС України), а контроль за збереженням здійснюють міжнародні над урядові інституції, що являються структурними підрозділами ЮНЕСКО: Комітет *всесвітньої спадщини* і Центр управління об'єктами *всесвітньої спадщини* ЮНЕСКО.

Вимоги до забезпечення збереження об'єкта *всесвітньої культурної спадщини* викладені у ряді міжнародних угод, головною з яких за напрямком збереження *всесвітньої культурної спадщини* являється Конвенція про охорону *всесвітньої культурної і природної спадщини* 1972 до якої приєдналась Україна², а окрім неї - документ, який скеровує напрямки міжнародної діяльності зі збереження *всесвітньої культурної спадщини* – Оперативне керівництво з імплементації Конвенції [1]. Міжнародні вимоги зводяться до наступних положень: необхідність збереження *автентичності*³ об'єкта передбачає дотримання абсолютного збереження фізичного тіла об'єкта, й усіх його матеріальних складових. Вимоги щодо *покращення якостей* об'єкта і буферної зони; збереження *цілісності оточення* передбачає збереження історичного середовища, яке складає з об'єктом цілісну єдність. З метою збереження *цілісності оточення*, а також для забезпечення додаткового рівню захисту об'єкта, було прийнято рішення про створення *буферних зон* об'єктів *всесвітньої культурної спадщини*, яке ввійшло до Оперативного керівництва з імплементації Конвенції про *Всесвітню спадщину* у 1977 році (розділ IV). Цими

положення передбачається заборона «будь – яких змін» в межах буферних зон [1, §104-107, стор. 26-27]. Але, у випадку, коли об'єкт являється невід'ємною частиною живого міського середовища, це визначення вимагає розширення тлумачення. Адже вимоги забезпечення безпеки і комфортності життєдіяльності пов'язані з архітектурною і містобудівною діяльністю, яка неодмінно викликає зміни у середовищі буферної зони (а в окремих випадках, коли йде мова про історичні центри міст, або їх фрагменти – зміни в самих об'єктах). Тому, з метою регулювання цих змін та їх оптимізації, необхідні регламенти архітектурно - містобудівної діяльності.

Спектр напрямків регламентації архітектурно – містобудівної діяльності на територіях зі статусом всесвітньої культурної спадщини може бути достатньо широким. Конкретизація задач регламентації, відбувається за допомогою визначення такого поняття, як «предмет охорони». Кваліфіковано визначений «предмет охорони», який охоплює усю множину складових універсальної цінності об'єкта і складає суть регламентації.

Наприклад, якщо ми маємо будинок – пам'ятку періоду бароко, збережену у комплексі, тобто не тільки фасади, але й інтер'єри, з відповідним оздобленням приміщень, стелями, підлогами, коминами, люстрами, фресками, заповненнями вікон і дверей разом з дрібною фурнітурою, тощо, то всі ці нерухомі елементи являються множиною «предмету охорони» цього будинку. Наприклад, для житлових будинків періоду бароко в місті Любек, Німеччина, автентичним кольором пофарбування дерев'яних парадних сходів традиційно був сірий, тому власники зобов'язані фарбувати власні дерев'яні сходи у сірий колір (якщо автентичність його підтверджена стратиграфічними аналізами). Цей підхід заохочується системою пільг на сплату податків на нерухомість і на землю. Для міста Флоренція, Італія, в межах історичного ядра зміна колористики фасадів та їх елементів, як предмету охорони, заборонена. Всі фасади (за винятком кам'яних фасадів – ознака громадських будинків і палаццо) пофарбовані жовтою золотистою вохрою, а віконниці фарбуються зеленим. Ще один приклад – збереження ландшафтних краєвидів, як предмету охорони авторських рішень Ленотра, у парку королівської літньої резиденції Версаль, Франція. Регламентами збереження об'єкту всесвітньої культурної спадщини передбачена заміна дерев за принципом абсолютної ідентичності. Це означає, що протягом тривалого періоду вирощується дерево відповідної породи аналогічне за габітусом, а при висадці (заміна дерева відбувається у дорослому віці, коли рослина сформована), зберігається орієнтація рослини і кут нахилу стовбуру. Науковці Польщі дотримуються принципу відтворення автентичних будівельних матеріалів при виконанні реставраційних робіт, для чого виконуються докладні попередні наукові дослідження.

Методика розроблення регламентів архітектурної та містобудівної діяльності в межах буферних зон об'єктів всесвітньої культурної спадщини відрізняється від регламентів діяльності в межах самого об'єкта. Їх диференціація базується на докладному опрацюванні властивостей конкретного типу об'єкту. Як доводить аналіз практики архітектурної і містобудівної діяльності в межах буферних зон і прилеглих до них територій, розміри буферної ступінь ефективності збереження об'єкта всесвітньої культурної спадщини не завжди взаємно обумовлені. Для оцінки впливів важливо зберігати властивості, які формують важливі складові сприйняття: *експонування і сприйняття* об'єкту. Одна з пілотних і вітчизняній практиці методика регламентації сприйняття пам'яток викладена у ДБН Б.2.2-2-2008 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження науково – проектної документації щодо визначення меж та режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування». п. 3.36.1. Мінімальне віддалення спостерігача від пам'ятки в охоронній зоні не повинне бути меншим двох горизонтальних, або вертикальних розмірів пам'ятки, що забезпечує кут її сприйняття в 30° .

В основу системи регламентації покладено диференціювання за рівнями допустимих втручань, або допустимих змін, з врахуванням множини вимог до збереження диференційованих за топографічним розташуванням по відношенню до самого об'єкта. При цьому вимоги регламентації розповсюджуються також і на ті ділянки, з яких здійснюється огляд (сприйняття) об'єкта.

Якщо об'єкти всесвітньої культурної спадщини розрізняються за композиційно - містобудівною значимістю на 3 просторових рівня:

1. *Містобудівні домінанти*, які формують *кульмінації* горизонтальних композицій містобудівних панорам і силуетів (кафедральні собори, дзвіниці, вічові та ратушні вежі).
2. *Середній рівень* має дві варіації. 2.1. Об'єкти *субдомінантного рівню* в забудові. 2.2. Об'єкт в ландшафті (дерев'яні церкви Карпат, ранньохристиянські базиліки і окремі культові споруди Іспанії, Італії, Болгарії, Румунії, Норвегії);
3. Об'єкти – складові елементи тканини забудови, споруди, що становлять наукову, пізнавальну та естетичну цінність – формують *базовий рівень* панорам, силуетів, розгортки вулиць.

Кожна з означених груп створює просторові зв'язки і зони впливу на різні рівні сприйняття, що залежать від висоти споруди і рельєфу земної поверхні⁴, з далеких і близьких відстаней. *Вищий* рівень сприйняття формує первісне уявлення про характер архітектури міста. *Середній* рівень - *перспективні*

ракурси; базовий - розгортки фасадів вулиць, кварталів; *мезо* – рівень – елементи фасадів споруд; *мікро – рівень* – інтер'єри.

Кожна з об'єктів всесвітньої культурної спадщини, в залежності від рівню власної композиційно - містобудівною значимості, створює відповідний спектр наведених рівнів сприйняття. Відповідно, на кожному з визначених рівнів має мати місце фіксація специфіки умов сприйняття та їх збереження за допомогою регламентів. На близьких відстанях, як правило, в межах буферних зон створюється багаторівневі складні зв'язки: середовище – об'єкт – людина. На віддалених рівнях створюються візуальні зв'язки на рівні системи об'єкт – людина, ці території, як правило, знаходяться поза межами не лише буферних зон, але й населених пунктів.

Тому з метою забезпечення збереження візуального сприйняття необхідно обмежувати висоти нової забудови, в межах буферних зон – згідно існуючих переважаючих відміток фасадів (визначаються як середнє значиме характерних морфотипів споруд), за межами буферних зон – у відповідності з розрахунками можливих впливів на означені вище рівні сприйняття.

Відомо, що висота фасадів в межах історичного Парижу з 1884 по 1967 рік обмежувалась 20 метрами, а з того і по теперішній час – 31 м. Споруди вище 70 м будуються по периметру, у так званому «новому» Парижі, який у теперішній час не входить до адміністративних меж міста. Для Санкт – Петербургу максимальна висота будівлі у центральній частині була обмежена 28 метрами 48 метрами на околицях, за винятком храмів (указом часів правління імператора Олександра I). Так само для Відня в межах буферної зони регламентується висота споруди – до 25 м, а за її межами максимальна висота споруд не повинна перевищувати 70 м. Але етапи розробки і погодження передбачають детальне опрацювання, зокрема експертами ІКОМОС з огляду можливого впливу на загальні силуети і панорами міста. Як наголошує Віденський меморандум: «Якість нових об'єктів архітектури в історичних районах повинна належним чином розглядатись, у відповідності до збереження характеру середовища, з обов'язковими регулятивними обмеженнями будівельних об'ємів і висоти споруд [6]».

Таким самим чином необхідно для вітчизняних об'єктів всесвітньої культурної спадщини виконувати дослідження і виконання графічних схем візуального сприйняття, з встановленням обмеження висоти і об'ємів забудови. Проекти нового будівництва виконувати в межах означених регламентів з моделюванням потенційних впливів нового будівництва на історичне середовище буферної зони і на сприйняття об'єкта всесвітньої культурної спадщини, з коригуванням і громадським обговоренням на всіх стадіях проектування.

1. Вперше тлумачення поняття «живі» та «мертві» пам'ятки надається бельгійцем Louis (Martial Adrien Ghislain) Cloquet у 1907 році.
2. Конвенцію ратифіковано Указом Президії Верховної Ради N 6673-XI (6673-11) від 04.10.88
3. Поняття автентичності введено у Венеціанській хартії 1964 року і закріплене у Нарському документі про автентичність, 1994 року.
4. Методика визначення дальності сприйняття за Д. Рульковим.

Література

1. Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention URL: <http://whc.unesco.org/en/guidelines/> (дата звернення 22.10.2016)
2. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_089 (дата звернення 22.10.2016)
3. Коротун И.В.: Культурное наследие ЮНЕСКО и аспекты регламентации архитектурно – градостроительной деятельности / Tarix, insan v smiyut / Elmi-nzeri v elmi-metodik jurnal / Azərbaycan respublikasi thsil nazirliyi Dfri pedagoji kardlarin ixtisasartirma v yenidnhazirlanma institute / Bakı – 2014/ - ст. 98 – 106
4. Коротун І.В. Сучасна практика архітектурно – містобудівної діяльності в межах буферних зон об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (на прикладі країн Європи)./ Міжнародний досвід охорони, збереження та популяризації об'єктів Всесвітньої культурної спадщини. Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції / Міністерство культури України, Національна комісія у справах ЮНЕСКО, Національний Києво – Печерський історико – культурний заповідник, Україна, Київ, 2015. – ст. 40 - 44
5. Коротун І.В. Архітектурні об'єкти Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні: проблеми, задачі та тенденції організації збереження і управління / Сучасні проблеми архітектури та містобудування / К. КНУБА 41`2015- ст. 103 - 107.
6. Всесвітня спадщина та сучасна архітектура - управління історичним міським ландшафтом (Віденський меморандум) URL: / junesko-88 (дата звернення 22.10.2016)

Аннотація

Рассматриваются задачи и методы регламентации архитектурно – градостроительной деятельности в буферных зонах объектов всемирного культурного наследия.

Ключевые слова: объекты всемирного культурного наследия, буферные зоны.

Abstract

The article is considered the problem of regulation and methods of architectural - urban planning in buffer zones of objects of world cultural heritage.

Keywords: objects of world cultural heritage, buffer zone.